

Det norske Arbeiderpartis
Landsmøte, Oslo 2.-5.mars 1989

Med forbehold om endringer

Statsminister

SPERRET til 2.3.89 kl 1100

Gro Harlem Brundtland

ÅPNINGSTALE

Jeg hilser alle delegater og våre mange gjester hjertelig velkommen.

Dette landsmøtet er omgitt med stor interesse. Det er nesten like mange journalister som delegater, og for første gang kan landsmøtet følges gjennom fjernsynets overføringer.

Dette landsmøtet har et stort ansvar. Når de tunge tak skal tas i norsk politikk, er det Arbeiderpartiet man vender seg til. Det er Arbeiderpartiet som må dra lasset i motbakkene. Det er vår bevegelse som har ansvaret for samfunsstyringen. Det er våre forslag som preger den politiske dagsorden.

Det pålegger oss ansvar, men er samtidig en anerkjennelse av vår bevegelse og det den står for. Og gjør det mulig å forme utviklingen i tråd med våre verdier.

Dette landsmøtet har store muligheter. På det siste landsmøtet foran 90-årene skal vi gi ny styrke til sosialdemokratiet som framtidens førende kraft. Dette landsmøtet skal befeste Arbeiderpartiet som samlingsmerke for nye generasjoner av unge, ja, for alle som vil sette vilje bak våre felles visjoner. Behovet for felles ansvar og felles handling er større enn på lenge.

Dette landsmøtet vil bety inspirasjon og nye krefter. Det er slik det virker å være en del av et arbeidslag som har en jobb å gjøre. Som folk stoler på skal greie oppgaven. Den tilliten skal vi ikke svikte.

Jobben kan være tung. Det har ofte vært vanskelig for partifeller å være dem som må stå for de ansvarlige politiske løsningene. Være dem som har måttet forklare og forsvare en ny, men nødvendig kurs, og finne fram til de nye grepene. Det har vært en krevende oppgave, i det enkelte partilag, i nærmiljø og på arbeidsplass å stå ansikt til ansikt med behov og forventninger uten å kunne se bort fra de reelle problemene en økonomisk krise gir.

Men, når vi gjør jobben viser det seg at det nytter. Når vi står sammen, hjelper hverandre og gir hverandre inspirasjon til å finne nye løsninger. Disse mulighetene har vi ennå ikke uttømt. Vi har enda mer å hente og enda mer å gi, når vi greier å mobilisere kreftene og få dem til å virke sammen.

Nå går vi løs på den altfor høye ledigheten. Vi trenger ideer og handling. Alle kan gi bidrag for å utnytte de tiltak Regjeringen setter inn. Alle kan være med og sette ledige hender og hoder i arbeid med oppgaver vi ønsker å få løst.

"Arbeid for alle" har alltid vært - og vil alltid være - det viktigste målet for Arbeiderpartiet. Vi gir aldri opp et så sentralt mål. Vi skal ikke ha stor arbeidsledighet i Norge.

Arbeidsledighet skaper utrygghet for den som blir ledig - og det skaper et utrygt samfunn. Det skaper urettferdighet fordi det velter byrdene over på en liten del av befolkningen.

Vi skal få ledigheten ned igjen. Hvorfor kan jeg være så sikker på det? Fordi prisstigningen er lavere. Fordi renta synker. Fordi underskuddene er blitt mindre. Derfor står vi sterkere også i kampen mot arbeidsledigheten.

Når ledigheten er blitt så høy, spør noen om den politikken som er ført, har vært feil. Svaret er nei. Hvis vi ikke hadde gjennomført vår politikk ville vi stått i en langt vanskeligere situasjonen. Med enda flere ledige og færre muligheter for å bekjempe ledigheten. Arbeiderpartiet ser kampen mot arbeidsledigheten som vår aller viktigste jobb.

I morgen legger Regjeringen fram de mest omfattende tiltak som noen gang er satt inn mot arbeidsledighet her i landet. De vil gi arbeid eller opplæring til mer enn 30 000 !

Vi skal sette ledige hender og hoder i sving med oppgaver det er viktig å få løst. Dette er ikke nødsarbeid, men arbeidsoppgaver som skaper varige verdier. Vi framskynder bygging av veier, løser opp flaskehalser i sentrale strøk og skaper bedre kommunikasjoner i distriktene.

Mange kommuner har ferdige planer for renseanlegg og andre miljøtiltak. Ved å øke lånerammene og senke renta i Kommunalbanken blir det lettere for kommunene å starte byggingen nå.

Flere skal få studieplass og høyere utdanning. Flere skal kunne gjøre seg ferdig med verneplikten.

Opplæring og omskolering gir titusener den mulighet som 34-årige Anne Gro Bjørklund i Stavanger fikk. Hun ble arbeidsledig, men forteller til Stavanger Aftenblad at hun gjennom arbeidsmarkedstiltakene fikk sjansen til å realisere en 16-år gammel drøm om å bli hjelpepleier.

Arbeidsmarkedstiltak er ikke å tildekke ledigheten. Det er å gi folk nye sjanser og nye muligheter.

Vi må fortsette arbeidet med å skape orden i norsk økonomi. Gjør vi ikke det, får vi heller ikke gjort noe med de mange andre oppgavene vi gjerne vil gå løs på.

La oss aldri glemme at de som taper mest og rammes hardest når økonomien er i ulage - det er dem som fra før er dårligst stilt. Det er ikke uten grunn at så mange opplever på nytt, de verdier og krefter arbeiderbevegelsen står for, når vi står opp i krevende tider og det er en viktig jobb som skal gjøres.

Arbeiderpartiet har alltid gått styrket ut av vanskelige oppgaver. Resultatene teller. Og resultatene skaper tillit.

Vi ser nå - tross kritikk og angrep fra politiske motstandere, tross motstand fra særinteresser, tross byrdene ved å ta noen tunge tak, - at det er flere og flere som forstår hvor nødvendig det er at noen tar ansvar og gjør det som er nødvendig. Oppslutningen om Arbeiderpartiet øker. Og vi gleder oss aller mest over at våre unge partifeller er så klart på offensiven.

Dette landsmøte skal forme en politikk for framtida som titusener vil gå ut og kjempe for. Som over en million vil stille seg bak på valgdagen.

Oppgaven er å fornye og forsterke velferdssamfunnet. Målet er at flest mulig, gjennom egen innsats og felles rettigheter, kan ta vare på seg selv og andre. Det kaller på de beste tradisjoner i arbeiderbevegelsen: Evnen til konstruktiv samfunnskritikk. Vilje til reformer. Evnen til å få kreftene til å trekke sammen for felles mål.

Vi vil vise hvordan samvirke mellom mennesker gir større muligheter og større engasjement. Gjennom innsats og engasjement vil vi utvide friheten og mulighetene på en måte som alle får del i. Vi vil skape mer og fordele bedre.

Vi skal la oss styre av vår indre overbevisning og vår felles besluttsomhet. Vi skal bruke tiden og kreftene etter landsmøtet til aktivt å markedsføre vår egen politikk.

La oss se framover, si fra om hva vi vil - og få folk med oss i en samtale om det folk er mest opptatt av at vi kan løse. Dette er jobben vi alle skal gjøre.

Dette landsmøtet skal også diskutere vår egen organisasjon, hvordan vi gjør Arbeiderpartiet til et best mulig verktøy for å nå våre politiske mål.

Vi skal vinne kampen om folks holdninger og bli et flertallsparti også i sosialdemokratiets andre hundreår. Da må vi ha en organisasjon som er aktiv i bomiljøene, på arbeidsplassene og ute blant ungdommen. Ingen grupper skal være fremmede hos oss - ingen skal være fremmede for oss.

Vi vil ha en organisasjon som:

- * Setter nye mål for sosialdemokratiet.
- * Har evne til fornyelse og vilje til å forme framtida.
- * Fornyer, videreutvikler og forsterker det faglige-politiske samarbeidet, selve fundamentet for den norske arbeiderbevegelse.

* Gir tilbud til brede folkegrupper og er et effektivt redskap for deres interesser.

Arbeiderpartiet er landets største og mest livskraftige parti. 90-åras kamp om samfunnsmakten vil bli hardere. Vi skal være optimistiske. Av pessimisme vokser det ingen ting. Arbeiderpartiet har alltid vært preget av fremtidstro og pågangsmot. For oss er hindringer utfordringer. Vi har en sterk tro på at det nytter å forandre.

Vi må være bevisst samfunnskritiske hele veien. Vi godtar ikke det som er skjevt og galt. Vi godtar ikke byråkrati og ineffektivitet. Det er klart at mye kan forbedres. Når tiden har løpt fra dem, skal vi være de første til å reformere våre egne reformer.

Som Magne Nærø skrev i *Aktuelt Perspektiv*: "Vår politikk er ikke dogmer, men reformer. Det farligste av alt er å nekte å vurdere nye tanker og ideer".

Det må ikke være vår fantasi og vår evne til nytenkning som begrenser det vi kan få til. Visjoner, optimisme og pågangsmot er en utrolig menneskelig drivkraft. Vi ser hvilke ringvirkninger det kan gi gjennom økt samspill mellom mennesker.

Tiden løper aldri fra en politikk som skaper frihet og muligheter som alle får del i. Utgangspunktet og drivkraften bak fornyelsen er folks egen hverdag. Hva skulle det ellers være ?

Når hverdagen for barnefamiliene blir et kappløp mellom åpnings- og lukketider, avgangs- og arbeidstider, da er ikke samfunnet innrettet etter folks hverdagsbehov. Da må vi tenke nytt og skape nytt.

Vi må stadig finne nye veier for å levendegjøre solidaritetens og fellesskapets ide. Fellesskap og solidaritet er ikke arvelig. Det kan bare vinnes gjennom erfaring i hver generasjon. Det er bare slik vi utløser nye krefter og skaper et samfunn hvor det er bruk for alle. Det er slik vi møter de nye hverdagsbehovene. For barna og de unge familiene. For våre eldre og de syke. Da trenger vi å mobilisere for fornyelse i hele samfunnet. Og vi må inspirere til nærhet, samarbeide og samvirke blant mennesker.

Det var dette som skapte arbeiderbevegelsen: Drømmen om en annerledes og bedre hverdag. Et samfunn som ga alle de samme muligheter. Vår bevegelse ble et resultat av denne drømmen. Arbeiderbevegelsen gikk inn i folks egen hverdag og skapte større frihet og flere muligheter for den enkelte. Grunnlaget for byggverket var fellesskapets og solidaritetens ide.

I 80-årene fikk vi en annen erfaring: Vi opplevde flukt fra fellesskap og samfunnsansvar. Foran 90-årene må vi gjenreise disse verdiene. Det er nødvendig med en ny holdning og en ny ånd i alle deler av samfunnet.

Som sosialdemokrater vet vi at gode holdninger ikke er nok for å skape et godt og rettferdig samfunn. Bevisst styring og politiske valg er nødvendig. Men vi klarer det heller ikke uten holdninger, samfunnsansvar og moral. Da krever det aktiv innsats fra hver og en av oss.

Dette landsmøtet danner avslutningen på en lang debatt om utkastet til nytt arbeidsprogram. Tusener av partifeller har deltatt i diskusjonene, i studiesirkler og partilag. Nå skal utkastet bli til program ikke bare for partiet. Det skal bli et regjeringsprogram for landet.

Et program for å fortsette den fornyelse vi har satt i gang. I barnas og familienes hverdag, i økonomi, i næringsliv, og i offentlig sektor.

I programmet sier vi i fra: Det må stilles krav om innsats for felles framtid. Det har vi lov til å vente av hverandre.

Ingen ting gjør seg selv. Det er summen av det vi alle bidrar med som avgjør hvor mye vi kan greie, hvor mange oppgaver vi kan løse. Det gjelder de verdier vi sammen skaper i dette landet. Og det gjelder for de oppgaver vi kan løse i vårt eget nærmiljø. Hvis mange er passive og sitter hjemme får vi gjort mindre. Derfor må vi ut og delta - ikke bare i arbeidslivet, men også på foreldredugnad, i organisasjonslivet og i politisk arbeid.

Vi må skape verdiene før vi kan bruke dem. Det har alltid vært Arbeiderpartiets rettesnor. Skal vi løse nye oppgaver, må vi skape mer. Derfor trenger vi alles innsats. Derfor må vi fordele bedre. Derfor må vi gjennomføre reformer som gjør det lettere å yte en innsats.

Vi sier klart ifra at vi ikke kan regne med å øke det offentlige forbruket så mye i årene framover. Da er det enda viktigere hva vi velger å satse sterkere på. Oppgavene er mange og vi må foreta valg.

De oppgaver Arbeiderpartiet vil sette kreftene inn på å løse er disse:

- * Vi vil gi barna en tryggere oppvekst og barnefamiliene en lettere hverdag.

- * Vi vil gi mer kunnskap til flere.

- * Vi må bygge flere rimelige boliger av nøktern standard.

- * De eldre skal ha rett til en aktiv alderdom og de skal ha trygghet for at de får den omsorg de trenger.

- * Vi må alle ta et større ansvar for vårt miljø.

Vi må over på en utvikling som er bærekraftig. Hvor vi bruker naturen uten å forbruke den. Vi må bekjempe sløsing og forurensning. Ingen ønsker å etterlate en økonomisk gjeld til sine barn. Men, vi vil vel heller ikke overlate dem en miljøgjeld ?

Vi må bestemme oss for at 90-årene skal bli ti-året hvor vi vinner kampen om vårt miljø. Hvis ikke taper vi kampen om framtida.

Barnas og familienes behov står i sentrum. Vi satser på en utbygging av barnehager og en utvidelse av skoletilbud og fritidstilbud. En åpen skole, et utvidet undervisningstilbud og aktivitetstilbud i småskolen betyr en bedre organisert hverdag. Det betyr større trygghet for småbarnsfamiliene - og bedre oppvekstvilkår for barna.

Behovet for kunnskap og omsorg er sentralt.

Skolen er vårt kanskje viktigste redskap for å skape like muligheter i samfunnet, for å bryte ned sosiale skiller og jevne ut ulikheter. En skole for alle er har gitt mange

generasjoner av barn og unge felles opplevelser, en felles kulturarv og utgangspunkt i livet.

Vi setter oss høye mål. Skal vi lykkes, må vi ha mange med oss. Derfor inviterer vi til samarbeide om å finne nye løsninger. Vi må ha med foreldrene og barna, de ansatte og deres organisasjoner. Vi må ha med de frivillige organisasjonene, som får nye oppgaver og muligheter.

La oss be de eldre om å være med. De har mye å gi, og mange ønsker å være i virksomhet. De kan gjøre en innsats for de yngste, i et positivt samspill på tvers av generasjonene.

Slik kan vi skape engasjement og samarbeide, på tvers av profesjoner, generasjoner og kjønn. Her må vi se på mulighetene - og utløse nye ressuser, fantasi og løsninger. Slik kan vi gi en ny giv i nærmiljøene og gjøre skolen til et levende aktivitetssenter i bygda og bydelen.

Vi ser framover. Og vi kaster blikket utover. Vi ser behovet for fornyelse også internasjonalt. Mulighetene er store. Se bare på hva vi har fått oppleve i det internasjonale samfunn de siste årene. La oss være med og bære ny ved til varmen, holde den livsviktige dialogen ved like. La oss bidra til å styrke samarbeidet og være en drivkraft for at viktige, felles oppgaver kan finne løsning. Det gjelder miljøspørsmålene, det gjelder avspenning og det gjelder arbeidet for en ny giv i den tredje verden.

Mulighetene for å skjerme seg mot virkningene fra utviklingen i verden omkring oss blir stadig mindre. Forsøker vi å holde andre ute, blir vi selv stengt inne.

Utviklingen i Europa berører oss på en særlig måte. Debatten om det fremtidige Europa vil bli enda sterkere preget av verdier. Sosialdemokratiet har mye å tilføre. Den nordiske modellen har stor tillit - og den skaper tro på fremtiden. Arbeid for alle, sosial utjevning, miljø og kultur står på dagsorden for Europa. Vi trenger en sterkere basis for de verdier som i dag preger de nordiske samfunn, og som vi håper kan få økt gjennomslagskraft og styrke i det internasjonale samfunn.

Vi trenger mer sosialdemokrati - både ute og hjemme !